

(REVISED COURSE)

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. Answer the following (not more than **two** sentences) :- 20
- (a) Define Sustainable Development.
  - (b) Define Coastal Regulation zone.
  - (c) What is Eco-Mark ?
  - (d) Which Act is called the Umbrella Legislature and Why ?
  - (e) Why is Global Warming caused ?
  - (f) Define Air Pollution ?
  - (g) Define Reserved Area under the Forest Act ?
  - (h) Under the law of Torts, how can the Environmental pollution cases be adjusted ?
  - (i) Under the National Environmental Tribunal Act, what is the time-limit within which application for compensation can be entertained ?
  - (j) Under the Wild-life Protection Act, who appoints the Chief Wild-life Warden ?
2. Write short notes on any **four** :- 20
- (a) Rio De Janeiro Conference.
  - (b) Noise Pollution.
  - (c) Cognisance of offences under Wildlife Protection Act, 1972.
  - (d) Environment Impact Assessment.
  - (e) Green House Effect.
  - (f) Precautionary Principle.
3. Solve any **two** :- 20
- (a) A person passing through a sanctuary along a public highway enters into a sanctuary with weapons and some explosive chemicals. Soon, he leaves a fire burning in the sanctuary, in a manner to endanger it.
    - (i) Give the purposes for which the Wild-life Warden can grant permit to enter or reside in a Sanctuary.
    - (ii) What are the restrictions under the Wild-life Protection Act for causing fire, entry with weapons or explosive substances in a Sanctuary.
  - (b) During Navaratri festival, 'Satya Wachani Ram' group was playing loud music on the public road and arranged 'Dandiya' dance until 3 a.m. Objections were taken by the nearby residents but the organization refused to stop the programme.
    - (i) What are the remedies available to nearby residents ?
    - (ii) Does the Environment Protection Act, 1986, have any provisions to curb noise Pollution ?

- (c) "It is sacred duty of all those who reside and carry on business along the river, to close the tanneries, if they have failed to take immediate steps required for the Primary Treatment of Industrial Effluents."
(i) State the case in question referred to ?
(ii) Briefly give the fact and decision of the case.

4. Answer any **four** of the following :-

48

- (a) State and explain the Constitutional Provisions with respect to Environmental Protection ?
- (b) Elucidate how the Wild-life Protection Act seeks to protect the wild animals and plants by stating the salient features of the Act ?
- (c) State the role of Judicial Activism in Public Interest Litigation cases?
- (d) State the powers of the State Board and explain the procedure to be adopted for analyzing the samples of water by it ?
- (e) Critically examine the Protection of the Environment with respect to the provisions under the criminal law and law of torts ?
- (f) Define Bio-medical Waste. Describe the Provisions regarding the segregation, packing, transportation and storage of Biomedical Waste as per the provision of Bio-medical Waste Rules ?

(मराठी रूपांतर)

(वेळ : ३ तास)

[एकूण गुण : १००]

१. खालील प्रश्नांची एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा :-

२०

- (अ) शास्वत विकास म्हणजे काय ?
- (ब) समुद्र तटीय नियंत्रण क्षेत्र याची व्याख्या सांगा.
- (क) इको-मार्क म्हणजे काय ?
- (ड) कोणत्या अधिनियमाला विधानमंडळाचा छत्र म्हणतात, आणि का ?
- (इ) वैश्विक तापमानवृद्धी का होते ?
- (फ) हवा-प्रदूषणाची व्याख्या सांगा.
- (ज) वन कायद्यान्वये संरक्षित क्षेत्र म्हणजे काय ?
- (ह) नुकसान भरपाई कायद्यांतर्गत पर्यावरण प्रदूषणाचे खटले/दावे यांचे नियमन कसे केले जाईल.

[TURN OVER]

- (य) राष्ट्रीय पर्यावरण प्राधिकरण कायद्याच्या अन्वये नुकसान भरपाईचे अर्ज स्विकारण्याची कालमर्यादा किती?
- (ज) वन्यजीव संरक्षक कायद्याअंतर्गत मुख्य वन्यजीव अधिकाऱ्याची नेमणूक कोण करते?

२. टिपा लिहा (फक्त चार) :-

२०

- (अ) रियो डी जनैरो परिषद
- (ब) ध्वनी प्रदूषण
- (क) वन्यजीव संरक्षण कायदा १९७२ अंतर्गत गुन्ह्याची दखल घेणे
- (ड) पर्यावरण परिणाम निर्धारण
- (इ) हरीत गृहाचे परिणाम
- (फ) सावधगिरीचे तत्त्व

३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

२०

(अ) अभयारण्याच्या (सेक्चुरी) वाजूने जाणाऱ्या महामार्गावरून जाणारा एक इसम काही शस्त्रास्त्रे व रासायनिक विस्फोटकासह सदर अभयारण्यात प्रवेशला. लगेचच अभयारणला धोका उत्पन्न करणारा, अग्नि त्याने तेथे प्रज्वलीत केला.

(१) मुख्य वनाधिकारी अभयारण्यात कोणकोणत्या कारणासाठी प्रवेश करण्यासाठी परवाना देवू शकतो तो विषद करा.

(२) वन्यजीवन संरक्षण कायद्यासाठी अशा प्रकारे शस्त्रास्त्रे व रासायनिक विस्फोटके घेवून अभयारण्यात प्रवेश करणे व अग्नि प्रज्वलित करून अभयारण्यास धोका उत्पन्न करण्यावर कोणत्या प्रकारचे निर्बंध घातलेले आहेत?

(ब) नवरात्री उत्सवामध्ये 'सत्य वचनी राम' नावाच्या ग्रुपने सार्वजनिक रस्त्यावर दांडियाचे आयोजन करून पहाटे ३.०० वाजेपर्यंत मोठमोठ्याने संगीत वाजवित होते. आजुबाजुच्या रहिवाशांनी हरकत घेतली, पण आयोजकांनी कार्यक्रम थांबविण्यास नकार दिला.

(१) आजुबाजुच्या रहिवाशांना काय उपाय आहेत?

(२) पर्यावरण संरक्षण कायदा १९८६ नुसार ध्वनी प्रदूषण कमी करण्याच्या तरतूदी आहेत काय?

(क) नदीकिनारी राहणारे किंवा धंदा उद्योग करणाऱ्यांचे पवित्र कर्तव्य आहे की जर त्यांना औद्योगिक सांडपाण्यावर प्रक्रिया करण्याचा बाबत ताबडतोब उपाययोजना करण्यात अपयशी ठरत असतील तर त्यांनी कातडी कमावण्याचे कारखाने बंद करावेत.

(१) प्रश्नांशी संबंधित खटला (न्यायनिर्णय) कुठला ते सांगा.

(२) थोडक्यात सदर खटल्याची माहिती व निर्णय सांगा.

४. कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :-

४८

- (अ) पर्यावरण संरक्षण कायद्यांतर्गत असणाऱ्या घटनात्मक तरतूदी कोणत्या ते स्पष्ट करा.
- (ब) वन्यजीव संरक्षण कायद्यांतर्गत वन्यजीव व वनस्पती यांचे संरक्षणाची ठळक वैशिष्ट्यांसह विस्तारपूर्वक सांगा.
- (क) जनहितार्थ याचीकांच्या खटल्यामध्ये न्यायीक हस्तक्षेपाची भूमिका सांगा.
- (ड) राज्य मंडळाचे अधिकार स्पष्ट करा. पाण्याचे नमुने घेऊन त्याचे परिक्षण करण्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.
- (इ) गुन्हेगारी कायदा व नुकसान भरपाईचा कायदा यांच्या तरतूदी अंतर्गत पर्यावरणाचे संरक्षण यांचे टिकात्मक परिक्षण करा.
- (फ) जैवीक कचरा कायदा स्पष्ट करा. जैवीक कचरा कायद्याच्या तरतूदी अधीन जैवीक कचऱ्याचे वर्गीकरण, बांधणी, वाहतूक व साठवणूक संबंधी तरतूदी स्पष्ट करा.
